

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING
JIZZAX FILIALI

**ZAMONAVIY INNOVATSION
TADQIQOTLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
VA RIVOJLANISH
TENDENSIYALARI:
YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR
RESPUBLIKA ILMIY-TEXNIK
ANJUMAN MATERIALLARI
TO'PLAMI**

**15-16-MAY
2026-YIL**

**Google
Scholar**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**ZAMONAVIY INNOVATSION TADQIQOTLARNING DOLZARB
MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: YECHIMLAR
VA ISTIQBOLLAR**

*mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami
(2026-yil 15-16-may)*

JIZZAX-2026

mahfiy va yashirin dard va mashaqqatda hamnafas va hamroxing bo‘lur. Turmushdan har jafo yetsa, hasratdoshing ul va osmondan har bir balo kelsa, ko‘makdoshing ul. Ko‘ngling g‘amidan ul g‘am chekadi. Nosoz juft (kelin) uy uchun ham ochiq va ham yashirin qo‘rqinchli kasallikdir. Uyatsiz bo‘lsa, ko‘ngil undan ozorlanadi, yaramas bo‘lsa, ruh undan azob tortadi. Tili yomon bo‘lsa kuyovning ko‘ngli yaralanadi, yomon ishlik bo‘lsa, erga yuz qarolik keladi. Mayxo‘r bo‘lsa, uy obodonligi yo‘qoladi va buzuqi bo‘lsa uy ichi rasvogarlikka aylanadi”[6]. Aytish joizki, er va ayol bir-biriga har tomonlama mos tushsa, turmushlari intizomli, bir-biriga ko‘makdosh bo‘la oladi. Aksincha bo‘lsa, bir-birlaridan ko‘ngli ozorlanadigan, erkakning yuzi qaro bo‘lishi, agar erkak ichkilikka ruju qo‘ygan bo‘lsa uyning barakasi yo‘qolishi hamda erkak va ayol o‘rtasida nizolar, tushunmovchiliklar yuzaga kelishiga sabab bo‘ladi.

Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, Sharq mutafakkirlarining oila borasidagi qarashlari shunchaki nazariy ta’limot emas, balki asrlar sinovidan o‘tgan hayotiy tajribadir. Ular oilani jamiyatning kichik bir bo‘lagi emas, balki butun bir davlatning mustahkamligini va millatning ma’naviy qiyofasini belgilovchi muqaddas maskan deb bilganlar. Bugungi globallashuv davrida ajdodlarimizning oila masalasidagi ma’naviy merosi biz uchun “ma’naviy himoya qalqoni” bo‘lib xizmat qiladi. Ularning o‘gitlariga tayanib, oilalarni mustahkamlash — nafaqat shaxsiy farovonlikka, balki sog‘lom va ma’rifatli jamiyat barpo etishga xizmat qiladigan eng to‘g‘ri yo‘ldir. Zero, mutafakkirlarimiz ta’kidlaganidek, oila farovon bo‘lsa — yurt obod, jamiyat esa qudratli bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

- 1.O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – T.: O‘zbekiston, 2023. – B. 43.
- 2.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-maydagi«O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida» PQ-4312-son Qarori. <https://lex.uz/docs/-4327235>.
- 3.Куръони Карим / Таржима ва изоҳлар муаллифи Алоуддин Мансур. - Тошкент: “Чулпон” 1922-54 бет.
- 4.Абу Райхон Беруний. Хикматлар -Т.:, 1973. -174 б.
- 5.Alisher Navoiy. Maxbub-ul qulub Tanl.as.to‘p.13t. - T., 1966 -244 b
6. Ibaydullayeva U.R, Tirkasheva M.A. Oilada ajrimlar yuzaga kelishi va unga olib keluvchi sabablar. Zamonaviy ijtimoiy psixologiya: an‘analari va istiqbollar mavzusidagi I-xalqaro ilmiy-amaliy anjuman. Jizzax-2023.19-20 may.

YOSH OILALARDAGI OILAVIY NIZOLARNING IJTIMOIIY- PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Ergasheva Moxina Narzulla qizi

O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali 2-bosqich magistranti

E-mail: moxinaergasheva6506@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada yosh oilada yuzaga keluvchi nizolar, nizolarning ma’lum sabablari, signallari yoki belgilari, ajralish va uning sabablari yoritib berilgan.

Qolaversa, moslashuv masalalari, hissiy munosabatlar va ruhiy salomatlik holatlari haqida bayon etilgan.

Kalit soʻzlar: Yosh oila, hududiy, etnik, jinsiy, yosh, individual -psixologik xususiyatlar, fe'l-atvor, qadriyat, ehtiyoj, tarbiya, hayotiy tajribalar, ajrim, adekvat, yetakchilikka intilish, vazifalarni taqsimlash, empatiya (hamdardlik), idealizatsiya, kommunikatsiya.

Yosh oilalarda er-xotin munosabatlari oʻziga xos hududiy, etnik, jinsiy, yosh va individual psixologik xususiyatlarga ega boʻlgan er-xotin munosabatlari shakllanishining eng nozik va hal qiluvchi shakli hisoblanadi. U yoki bu yosh oilaga xos boʻlgan er-xotin munosabatlari boshqa bir er-xotonga mos kelmasligi mumkin. Chunki yosh oilani yuzaga keltirgan er-xotinlar turli xil shaxslararo munosabatlar tizimi, turlicha taomilga ega boʻlgan oilalarda tarbiyalangan, shaxs sifatida shakllangan individlardan tashkil topadi. Lekin shunga qaramasdan maxsus psixologik tadqiqotlarda va ulardan olingan natijalar asosida yozilgan ilmiy psixologik adabiyotlarda yosh oilalarda er-xotin munosabatlarining shakllanishi va rivojlanishining umumiy mexanizmlarga oid tegishli ma'lumotlar keltirib oʻtilgan [1].

Oilalarda oʻzaro munosabatlarning shakllanishida va kechishida har bir shaxsning oʻziga xos xususiyatlari, ya'ni ularning fe'l-atvori, qadriyatlari, ehtiyojlari, tarbiyasi va hayotiy tajribalari muhim rol oʻynaydi. Ayniqsa, yosh oilalarda bu jihatlar yanada yaqqol koʻzga tashlanishi mumkin, chunki juftliklar bir-birini yangidan kashf etish, birgalikda yashash qoidalarini shakllantirish va oʻzaro kelishuvga erishish jarayonida boʻladilar.

Darhaqiqat, oilaviy hayotni bir maromda kechishini ta'minlash, ishlash, oʻqish yoki boshqa masalalarni hal qilish uchun vaqtning yetishmasligi bugungi kunda yaqqol koʻzga tashlanib qolmoqda.

Oilaviy nizolar hayotning umumiy jihati boʻlib, kelishmovchiliklar tabiiy boʻlsa-da, ular ba'zan munosabatlarni buzadigan katta muammolarga aylanishi mumkin. Oilaviy nizolar doimiy ravishda oldini olish yoki hal qilinmasa, juftliklar ajralish yoʻlida oʻzlarini topishlari odatiy hol emas. Garchi har bir oiladagi kelishmovchilik toʻgʻridan-toʻgʻri ajralishga olib kelmasa ham, bu kichik nizolar koʻpincha asosiy muammolarni kuchaytirishi mumkin, bu esa ularni katta, boshqarib boʻlmaydigan muammolarga aylantirishga imkon beradi. Ushbu muammolarni erta hal qilish ularning munosabatlardagi yengib boʻlmaydigan toʻsiqlarga aylanishiga toʻsqinlik qilishi mumkin [2].

Oilaviy nizo - bu oʻzaro ta'sirning turli darajalarini qamrab oluvchi murakkab hodisa. Uning kelib chiqishi va yoʻnalishi er xotinlar oʻrtasidagi munosabatlar darajasida, ularning xatti-harakatlarida ma'lum vaqt davomida amalga oshirilmasdan sodir boʻlishi mumkin. Juftliklar oʻrtasidagi munosabatlarning keskinlashishi konflikt ularning muloqot doirasiga kirib borishiga va nizoning ogʻzaki va ogʻzaki boʻlmagan xatti harakatlarining turli shakllarida namoyon boʻlishiga yordam beradi. Konfliktning xulq atvor darajasiga oʻtishi uning kuchayishi va yashirin bosqichdan ochiq bosqichga rivojlanishini koʻrsatadi.

Oilada nizolarning ma'lum signallari yoki belgilari mavjud: inqirozli vaziyatlar (shartlar), keskinlik, tushunmovchiliklar, hodisalar, noqulaylik kabi. Oiladagi nizolarning eng keng tarqalgan sabablaridan biri er-xotinlardan birining yoki

ikkalasining egoistligidir. Egoist birinchi navbatda o'z ehtiyojlari haqida o'ylaydi, o'zi haqida qayg'uradi hamda yaqinlarining ehtiyojlari qolaversa manfaatlarini hisobga olmaydi. Oiladagi egoizm baxtli nikohning asosiy va eng katta dushmanidir. Umuman olganda, egoistlikdan ko'ra yanada dahshatliroq illat yo'q sanalib, u afzalliklarni kamchiliklarga aylantiradi. Hatto egoistning qobiliyatlari va ongi ham bitta maqsadga bo'ysunadi - karerizm, o'zini o'zi hayratga solish hamda xatolarini oqlash. Turmush o'rtoqlardan birining egoistligi ikkalasini ham baxtsiz qilishi turgan gap. Oila a'zolari o'rtasidagi nizolar har doim ham amalga oshirilmaydi. Oilalardagi odatiy va eng muhim nikoh nizosi an'anaviy erkaklar hukmronligi va uning haqiqiy asoslari o'rtasidagi ziddiyat, oilada hokimiyat uchun kurashdir. Bu omil turmush o'rtoqlar o'rtasidagi kelishmovchilik omillari orasida muhim o'rin tutadi. Harbiy oilalari o'rtasida o'tkazilgan bir qator tadqiqotlarga ko'ra, erkak turmush o'rtoqlarning 52% dan ortig'i ongsiz gender identifikatoriga ega, bu esa nizoning rivojlanishi uchun haqiqiy zamin yaratadi [3]. Turmush o'rtoqlar, ayniqsa yoshlar, odatda, har qanday bahsli vaziyatni dramatiklashtiradi va bunday vaziyatdan chiqishning yagona yo'li ajralishdir, deb hisoblaydi. Ko'p hollarda ajralish yaxshilikdan ko'ra yomonroqdir. Aksariyat hollarda ajralish yoshlarning oilaviy hayotning murakkab muammolarini hal qila olmasligi sababli keladi. Boshqa barcha sabablar, garchi ular ba'zan birinchi o'ringa qo'yilgan bo'lsa-da, ular bilan birga keladi: kvartiraning yo'qligi, moliyaviy qiyinchiliklar, uzoq muddatli majburiy ajralish, uchinchi shaxslarning (birinchi navbatda, yosh turmush o'rtoqlarning ota onalari) salbiy ta'siri va hokazo. Garchi, aslida, asosiy sabablarning ta'siri to'liq namoyon bo'lsa, hamroh bo'lgan holatlar harakat qila boshlaydi. Hozirgi vaqtda yosh turmush o'rtoqlar har qanday nizolarni, shu jumladan dastlab yengib o'tilishi mumkin bo'lgan nizolarni hal qilishning bir usuli sifatida ko'pincha keraksiz ravishda ajralishga murojaat qilishadi. Oilaning buzilishiga bunday "oson" munosabat ajralish allaqachon odatiy holga aylanganligi bilan bog'liq. Nikoh paytida, agar turmush o'rtoqlardan kamida bittasi birgalikdagi hayotidan qoniqmasa, ajralish niyati aniqlashadi. Bunday munosabat ajralishga undashi bilan tavsiflanadi [4].

So'nggi paytlarda ko'proq ajralishlar sababi er-xotinlardan birining spirtli ichimliklarga qaramligi, xiyonat tufayli, sevgi tuyg'usining yo'qolishi bilan bog'liq. Ikkala holatda ham nikohni buzish yoki yo'q qilish to'g'risida qaror qabul qilish juda qiyin [5].

Yosh oilalar jamiyatning asosiy ijtimoiy birliklaridan biri bo'lib, ularning barqarorligi nafaqat oila a'zolarining, balki butun jamiyatning ijtimoiy taraqqiyotiga bevosita ta'sir ko'rsatadi [6]. Shu munosabat bilan ham oilalarga, ulardagi shaxslararo munosabatlardagi tortishuvdan qochish, o'zaro empatiya va kechirimlilik jihatlari diqqatli bo'lish, shakllantirish va rag'batlantirish lozim. Yoshlarda ijtimoiy munosabatlarda bo'lishda xushyor hamda adekvat bo'lishni shakllantirishni odatga aylantirish har bir oilaning katta a'zosi, mahalla hodimlari tomonidan targ'ib etilishi maqsadga muvofiqdir.

Endi nikohdan o'tgan oilada ikki shaxs yangi ijtimoiy rollarni (er, xotin, ota, ona) qabul qiladi va oilaviy hayotni yangidan boshlaydi. Ushbu jarayon shaxslarning individual-psixologik xususiyatlari o'zaro munosabatlarning shakllanishi hamda rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Moslashuv masalalari. Yosh oilalarda nikohning boshlang'ich yillarida yosh turmush o'rtoqlar uchun psixologik va kundalik moslashuv muammolari dolzarb hisoblanadi. Bu davrda quyidagi shaxs xususiyatlari muhim rol o'ynaydi:

✓ Yetakchilikka intilish va vazifalarni taqsimlash: Er va xotinning yetakchilikka bo'lgan munosabati, shuningdek, xo'jalik vazifalarini taqsimlash masalalarini hal qilishdagi kelishuvchanlik darajasi shaxslarning xarakterlari va qadriyatlariga bog'liq.

✓ Empatiya (hamdardlik): Sherikning his-tuyg'ularini tushunish va unga hamdardlik bildirish qobiliyati o'zaro tushunishga bo'lgan ehtiyojni qondirishda muhim.

✓ Idealizatsiya: Nikohdan oldingi munosabatlarda sherikni ideallashtirish va undan asossiz ravishda oshirilgan kutuvlar bo'lishi mumkin. Haqiqiy insonning ideal tasvirga mos kelmasligini anglash esa chuqur qoniqmaslikka va munosabatlarning buzilishiga olib kelishi mumkin. Shaxsning realistik fikrlash qobiliyati va vaziyatni qabul qilishga moyilligi bu ziddiyatni yumshatadi.

Shaxsiy va xos xususiyatlarning uyg'unligi. Oilaviy munosabatlarning barqarorligi ko'p jihatdan er va xotinning shaxsiy va ularga xos xususiyatlarining uyg'unligiga (muvofigligiga) asoslanadi [7].

Xarakterlar mosligi: Shaxslarning temperament, fe'l-atvor (xarakter) va qiziqishlaridagi o'xshashlik yoki ularning bir-birini to'ldira olish qobiliyati oiladagi psixologik muhitni belgilaydi.

Kommunikatsiya madaniyati: Odamning aqli, irodasi va hissiy madaniyati muloqot tufayli shakllangan xislatlardir. Yosh oilada oila a'zolarining befarqligi, e'tiborsizligi, qo'polligi va behurmatligi samimiy muloqotga putur yetkazadi. Aksincha, hurmat, mehr va tinchlik bilan muloqot qilish do'stona munosabatlar o'rnatilishiga xizmat qiladi.

Qadriyatlar va turmush tarzi ustanovkalari: Er va xotinning hayotiy qadriyatlari, maqsadlari va turmush tarziga oid ustanovkalarining bir-biriga mos kelishi yoki umumiy oilaviy qadriyatlarni ishlab chiqishga qodirligi munosabatlarning mustahkamligini ta'minlaydi.

Hissiy munosabatlar va ruhiy salomatlik.

Yosh oilalarda shakllanadigan hissiy munosabatlar oilaning ichki muhitini belgilaydi va oila a'zolarining ruhiy salomatligi uchun asosiy omil hisoblanadi. Shaxsning:

Hissiy barqarorligi: Stress va ziddiyatlarga chidamliligi, vaziyatni adekvat baholay olishi hamda to'g'ri munosabat shakllantira olishi.

Qoniqish darajasi: O'zidan, sherikdan va umuman oilaning boshqa a'zolari o'rtasidagi munosabatlardan qoniqish darajasi o'zaro munosabatlarning salomatligini ko'rsatadi.

Yosh oila hayotida er va xotinning shaxsiy xususiyatlari, ayniqsa, ularning moslashuvchanligi, empatiyasi, muloqot madaniyati va qadriyatlar uyg'unligi o'zaro munosabatlarning muvaffaqiyatli yoki ziddiyatli kechishini belgilaydigan asosiy omillardan hisoblanadi. Bunda ushbu darajalarda o'zaro tafovutlar mavjud bo'lgan yoshlarda oilaga nisbatan muhabbat, empatiya va hamkorlikni shakllantirish muhimligi

tushintirilishi, anglab yetishiga ko‘mak berilishi mazmunan to‘g‘ri va maqbul ish bo‘lar edi.

Yosh oilalarda o‘zaro munosabatlar kechishida shaxs xususiyatlari muhim rol o‘ynaydi, chunki ular er-xotin o‘rtasidagi tushunish, tolerantlik va hissiy uyg‘unlikni belgilaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Shoumarov G‘, Haydarov I, Sog‘inov N, Akramova F, Solihova G, Niyozmetova G. Oila psixologiyasi. Toshkent – “Sharq”, 2010. – 152 b. Shoumarov G‘, Haydarov I, Sog‘inov N, Akramova F, Solihova G, Niyozmetova G. Oila psixologiyasi. Toshkent – “Sharq”, 2010. – 152 b.
2. Common Causes of Family Conflict and How to Prevent Them. (Manba: <https://www.sterkfamilylaw.com/10-common-causes-of-family-conflict-and-how-to-prevent-them/>)
3. Мильшин А.О. Семья и семейные отношения. Цивилизационный взгляд /А.О. Мильшин. - Брянск: Ладомир, 2009. – 128 b.
4. Obozov N.H., Obozova A.N. Диагностика супружеских затруднений. Психологический журнал, Т.3, № 2, С.147-151, 2008. – 151 b.
5. Райгородский Д.Я. Диагностика семьи. Методики и тесты. Учебное пособие по психологии семейных отношений / под ред. Д.Я. Райгородского. – Самара: Издательский дом Бахрах-М, 2007. – 736 b.
6. Mahliyoxon Valijon qizi, M. Yosh oilalarda hissiy munosabatlarning ruhiy salomatlikka ta’siri, psixologik xususiyatlari. Qo‘qon DPI. Ilmiy Xabarlar Jurnal, 5(6-B), 38–43, 2025.
7. Yosh oila va unda yuzaga keladigan ziddiyatlar ijtimoiy-psixologik fenomen sifatida. In-Academy. (Manba: <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/22273>)

PSYCHOLOGY OF INTERNET ADDICTION AND PSYCHO-EMOTIONAL CHARACTERISTICS

Otamuratov Rustam Uskanovich

Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan

Toshpulatov Nurmuhammad Shuhrat ogli

Student of group 423-22, psychology.

rustamota1989@gmail.com

Abstract. In this work, theoretical information about the general character traits of individuals prone to Internet addiction and the factors influencing it, as well as facts about the role of emotional intelligence in preventing Internet addiction, are provided.

Keywords: Internet, factor, social, concept, tendency, innovation, positive.

Аннотация. В данной работе представлена теоретическая информация об общих чертах характера людей, склонных к интернет-зависимости, и